

Nye (og gamle) angrebsvinkler i kolonihistorie: Vestindien

Af Karen Fog Olwig

Ove Hornbys *Kolonierne i Vestindien*, der udkom i august 1980 som et bind i Politikens Danmarks Historie, har på side 71 en illustration fra St. Jan. Billedteksten lyder »Parti fra Sankt Jans indre med udsigt til de engelske Jomfruøer. Dengang som nu giver Sankt Jan det bedste indtryk af øernes oprindelige vegetation«. Billedet, som er udført efter tegning af F. Melby og kan dateres til ca. 1850, skal åbenbart introducere St. Jans kolonisering og slaveoprøret på St. Jan, som beskrives nogle sider længere fremme i bogen. Da St. Jan blev koloniseret i 1718, var øen nemlig »dækket af en tæt vegetation af skov og krat« (ibid.: 82), og det fik betydning under slaveoprøret på St. Jan, som udbrød allerede i 1733, idet det danske kolonistyre havde store vanskeligheder med at nedkæmpe de oprørske slaver, fordi de »søgte tilflugt i skovene og det uvejsomme krat« (ibid.: 93).

Hvis man studerer Melbys litografi nærmere, ser man rigtignok det indre af St. Jan og en del vegetation, men denne kan næppe siges at være »oprindelig.« Litografiet domineres ikke af et naturlandskab, som det kunne have set ud, da danskerne koloniserede det (og indianerne allerede længe havde været udryddet), men derimod af et kulturlandskab, som det fremstod ved slavernes frigørelse midt i det 19. århundrede. Forgrunden af billedet viser således en af de køkkenhaver, »provisionsgrunde,« som først var blevet anlagt af slaver

i det bjergrige indre af St. Jan, hvor plantageejerne ikke var i stand til at opdyrke sukker. Det kan være svært for det utrænede europæiske øje at se, at der overhovedet er en provisionsgrund, idet slaverne benyttede sig af »intercropping« systemet.¹ Heldigvis kan man gå til den originale billedtekst, som medfulgte litografiet, da det blev trykt i *Bærentzens Danmark* i 1856. Denne tekst er sandsynligvis forfattet af A. S. Ørsted, den danske botaniker, som rejste til Dansk Vestindien i 1845.² Billedteksten begynder således:

I Forgrunden af vort Billede see vi flere Planter, som vise, at dette Sted er en saakaldet Provisionsgrund eller et lille Jordlod, som er overladt Negrene til Dyrkning. Det lille Træ til Høire . . . er *Paparven* eller *Melontraet* (*Carica Papaya*), der bærer store Frugter, som ligne Melonen og sidde i stort Antal (30–50) ved Grunden af Bladstilkene. Bag ved dette sees de store lysegrønne Blade af *Pisangen* (*Musa paradisiaca*) og *Bananen* (*Musa sapientum*), hvis nærende Frugter i alle Tropolande for en stor Deel erstatte Brødet. Foruden disse kjende vi let Cocospalmen, Sukkerrørene, og den Plan- te, som sender sine Ranker henad Jorden med store hjerteformede Blade, er en Art Græskar (*Pumpkin*, *Cucurbita Pepo*), hvis Frugter koges og udgjøre en yndet Spise blandt Creolerne.«

Karen Fog Olwig, f. 1948, Ph. D., (antropologi), Univ. of Minnesota, Minneapolis, stipendiat ved Carlsbergfondet, ekstern lektor, Institut for Etnologi og Antropologi, Københavns universitet.

1. Under »intercropping« systemet plantes forskellige afgrøder mellem hinanden på samme mark, således at de udnytter jordens ressourcer, regnvandet og lys/skygge fordele på den bedste måde. Melbys litografi er nu ikke en dårlig illustration til et slaveoprør, idet provisionsgrundene især i de senere slaveoprør i Vestindien har vist sig at have haft en langt større social og økonomisk betydning end naturens vildnis (Craton 1979). Anderson (1975) har i en skønlitterær beskrivelse af St. Jan oprøret, som bygger på historiske studier, også lagt vægt på provisionsgrundenes betydning.
2. De vestindiske billedtekster i *Bærentzens Danmark* er næsten identiske med passager i afsnittet om Dansk Vestindien i Bergsøes *Den danske Stats Statistik* fra 1853. Da A. S. Ørsted er identificeret som forfatter til dette afsnit, og da hans rejseår til Vestindien svarer til det beskrivelsestidspunkt, der angives i *Bærentzens Danmark*, kan vi vist roligt gå ud fra, at Ørsted er forfatteren til billedteksterne.

Melbys litografi fra omkring 1850 kan altså på ingen måde siges at afbillede det præ-Columbianske vildnis, som danskerne måtte rydde for at anlægge sukkerplantager, og som slaverne søgte tilflugt i under oprøret i 1733. Tværtimod viser billedet primært den afro-amerikanske provisionsgrund med den beskedne stråhytte og lille familieidyl ved ildstedet.³ Den europæiske tilstedeværelse på øen fremstilles også i form af en plantagebygning, men den har kun sekundær betydning, idet den blot kan skimtes i billedets baggrund.

Den interesse for afro-amerikanerne, som Melbys litografi og Ørstedes billedtekst udviser, har ikke præget den danske historiske forskning i Dansk Vestindien, som den kom-

mer til udtryk i Hornbys bog. *Kolonierne i Vestindien* handler således næsten udelukkende om det danske kolonistyre i Vestindien og de danske økonomiske interesser, som var grundlaget for dette. Bogens hovedafsnit viser det med al tydelighed: »Etablering under Kompagniet,« »Udnyttelse under kronen« og »Afvikling under folkestyret.« Helt konsekvent fokuseres der på de danske interesser i Vestindien. Afro-amerikanerne drages kun ind, når miljøet beskrives (en rædselshistorie om slaveriet og slavehandlen hører nu engang med i en bog om Vestindien), og når de kommer på tværs af de danske planer, dvs. når de gør oprør eller strejker. Men primært er de passive elementer, som europæerne har udnyttet efter forgodtbefindende, og som hi-

3. Hornbys opfattelse af vegetationen på St. Jan som primært vildnis »dengang som nu« er muligvis blevet forstærket under kortere besøg på St. Jan. Midt i 1950'erne blev der anlagt en naturpark på St. Jan af det amerikanske parksystem (The National Park Service), som havde fået overdraget flere gamle plantager, svarende til ca. halvdel af øens areal, af Laurance Rockefeller. Denne naturpark, som kun tillader begrænset rekreativ udnyttelse af jorden, har skabt en del »vildnis« såvel som sociale og økonomiske problemer på St. Jan (Olwig 1980a). En mere detaljeret analyse af Melbys litografi og slavernes provisionsgrunde i Dansk Vestindien findes i Olwig (1980b).

storikerne kan underkaste statistiske analyser for at finde indikatorer for de danske koloniers opvækst eller nedgang. Hornbys bog, som er baseret på »den moderne forsknings resultater,« afspejler en traditionel politisk historieforskning, som i stor detalje har beskrevet og analyseret den *danske* kolonihistorie, men som knap nok har berørt det lokale afro-amerikanske samfund, som Danmark var med til at skabe. Dette aspekt af kolonihistorien er dog nok så væsentligt, da det giver baggrund for at forstå kultur og samfund i de tidligere kolonier i dag og hermed belyser Danmarks forhold til en del af den tredje verden i historisk perspektiv.

Når danske historieforskere i så ringe grad har kastet sig ud i studiet af den vestindiske befolkning, skyldes det nok, at den officielle forbindelse til øerne blev brudt i 1917. Da Dansk Vestindien på daværende tidspunkt blev solgt til U.S.A. for 25 millioner dollars, afhændede Danmark sin sidste tropekoloni, og i løbet af dette århundrede har Danmark »officielt« mistet sin status som kolonimagt. Men det er i virkeligheden kun ud fra en rent politisk synsvinkel, at der er sket et brud mellem Danmark og Vestindien. Der er stadig betydelige danske økonomiske interesser på øerne. Dannebrog vajer således stadig »over palmetræer og mørklødede folk,« som det ifølge bagsiden af *Kolonierne i Vestindien* gjorde i den danske tid, idet Ø.K. kontrollerer det meste af havnen på St. Thomas. Der er i dag flere danskere end nogensinde, der har rejst til Vestindien (en dansk monark besøgte øerne for første gang i 1976), og de møder ikke bare ruinerne af det gamle, danske koloniemperium, men en levende befolkning. Disse vestindere anser den danske kolonitid for at være en væsentlig del af deres historie, men den dansk-vestindiske historie er næsten udelukkende blevet skrevet fra et dansk synspunkt (se f.eks. Olwig og Olwig 1979). Den

vestindiske befolkning har hidtil været afskåret fra selv at udforske sin historie, da det historiske kildemateriale for størstedelens vedkommende er utilgængeligt af praktiske og sproglige årsager. Der er altså ingen grund til at forholde sig til de vestindiske øer, som om de blot tilhørte en dansk fortid, og der er mange gode grunde til *ikke* kun at behandle deres historie ud fra fortidens kolonimagts perspektiv.

Der er da også i udlandet i de sidste 25 år opstået en ny historieforskning, som har forholdt sig til den nuværende befolkning i det vestindiske område, og som netop har koncentreret sig mere og mere om udviklingen af afro-amerikanske kulturer og samfund siden den europæiske kolonisering af det vestindiske område. Denne forskning har været tværvidenskabelig, idet den har taget udgangspunkt i bl.a. historiske, demografiske, arkæologiske, sociologiske og antropologiske teorier og metoder. Flere af de værker, der er fremkommet indtil videre, er derfor produkter af samarbejde mellem folk med forskellig faglig baggrund. Jeg skal her kort diskutere nogle af resultaterne af denne historiske forskning.⁴

Det økonomiske system

Det er børnelærdom, at sukkerdyrkning var det økonomiske fundament for kolonierne i Vestindien. Forskningen har da også med rette lagt vægt på sukkerproduktionens betydning for koloniernes opblomstring, den europæiske handel og den tidlige industrialismes udvikling i Europa (se f.eks. Williams 1972 [1944]). Men denne fokusering på sukkerdyrkning, dvs. den europæisk kontrollerede plantageøkonomi, har bevirket, at man har

---

4. Jeg skal i denne artikel begrænse mig til at omtale den historiske forskning af afro-amerikansk kultur i Vestindien. Der er en meget omfattende parallel forskning af afro-amerikansk kultur i U.S.A., som er blevet udviklet i nøje tilknytning til den vestindiske forskning. Blandt nogle af de vigtigste resultater af denne forskning kan nævnes Blassingame (1972); Rawick (1972); Genovese (1971, 1976); Gutman (1976); Kulikoff (1978). Wood (1978) har skrevet en oversigtsartikel over den afro-amerikanske historieforskning fra 1960 til 1976.

overset et andet landbrugssystem, som længe har spillet en betydelig økonomisk rolle i Vestindien, nemlig afro-amerikanernes egen opdyrkning af jorden (Edwards 1961). Udviklingen af det afro-amerikanske agerbrug på Jamaica analyseres i *The Origins of the Jamaican Internal Marketing System* fra 1960, som er et produkt af et samarbejde mellem antropologen Sidney W. Mintz og historikeren Douglas Hall. Mintz og Hall tager udgangspunkt i slaveriet, hvor plantageejerne (planterne) var nødsaget til at vedligeholde deres arbejdskraft gennem fødemidler. Der var her to muligheder: 1) planterne kunne enten importere alle fødevarer og derved udnytte slavernes arbejdskraft så meget som muligt i plantageproduktionen, eller 2) planterne kunne lade slaverne dyrke afgrøder på plantagernes marginale jord, hvor sukkerdyrkning ikke var rentabel. Det første alternativ blev ofte valgt på de øer, hvor næsten al jord var egnet til sukkerdyrkning (f.eks. Barbados, Antigua, St. Kitts), undtagen i krigssituationer, hvor varetilførslen udefra var for uregelmæssig og dyr. Det andet alternativ blev foretrukket på øer, hvor der var bjergrige områder, som ikke lod sig opdyrke til sukker (her nævnes Grenada, St. Vincent og Jamaica som eksempler). Ved at lade slaverne opdyrke provisionsgrunde i deres fritid, kunne planterne skære ned på den dyre import af fødevarer, hvilket opvejede tabet af den arbejdskraft, der blev ofret på provisionsgrundene (Mintz and Hall 1960: 3-4).

Gennem en nærlæsning af historiske beskrivelser af Jamaica fra slaveperioden finder Mintz og Hall, at der faktisk opstod et produktionssystem på de jamaicanske plantager, som var centreret omkring opdyrkning af lokale fødemidler, og som var kontrolleret af slaver. Da der ikke findes nogen beskrivelse af slavernes provisionsgrunde fra Jamaicas tidligste historie som plantageø med afrikanske slaver, er det ikke muligt at afgøre, hvorledes småbrugene opstod. Selve opdyrkningsmetoderne (svedjebrug med intercropping anlagt på terrasser, hvor landet er meget kuperet) er beskrevet i så generelle vendinger, at de kan have haft både indiansk og afrikansk oprin-

delse. Mintz og Hall nævner fire befolkningsgrupper, som har bidraget til provisionsgrundene udformning: 1) arawakindianerne, Jamaicas præ-Columbianske befolkning, fra hvem en lang række afgrøder stammer som f.eks. en majsart, søde kartofler, kassava, pi-sanger; 2) spanierne, som videreførte opdyrkingen af indianske afgrøder og introducerede europæisk husdyravl og konservering af kød; 3) englænderne, som formidlede indførsel af bl.a. kartoflen (fra det amerikanske fastland) og mango og brødfrugt (fra Oceanien); 4) afrikanerne, der som slaver opdyrkede en kombination af de tilgængelige grøntsager og frugter og fremavlede mindre husdyr som svin og fjerkræ. Herved etablerede de en agerbrugstradition, som var en del af, men samtidig helt forskellig fra plantagesystemets landbrugsproduktion (ibid.: 5-6).

Denne tradition fik hurtigt nogle konsekvenser, som var uforudset af planterne. Hver slave kunne kun dyrke nogle få af de mange afgrøder, der efterhånden fandtes på Jamaica, og der opstod derfor hurtigt en livlig byttehandel blandt slaverne. Selv om arbejdet i provisionsgrundene var begrænset til at foregå om søndagen og hveranden lørdag, når slaverne havde fri fra plantearbejdet, var de ofte i stand til at dyrke mere end de selv kunne konsumere. Byttehandlen indenfor plantagen blev derfor udvidet til egentlig markedshandel, der foregik på de officielle engelske markedspladser på Jamaica, som egentlig var beregnet på handel blandt den hvide befolkning. Først i 1700-tallet måtte slaverne kun sælge afgrøder fra deres provisionsgrunde og få andre artikler. Sidst i 1700-tallet var denne handel blevet udvidet til at indbefatte alle fødevarer (undtagen oksekød, færekød og saltet fisk, som slaver kun kunne stjæle sig til) samt håndværksprodukter som f.eks. flettede kurve, reb af bark og lokalt produceret keramik. Og mens slaverne normalt ikke måtte færdes udenfor plantagerne uden særlig tilladelse, havde de absolut fri bevægelighed i forbindelse med markedsføring af deres produkter. Det er blevet anslået, at slavernes andel i det interne markedsystem var så stor, at de sidst i det 18. århund-

rede kontrollerede ca. 20% af den knappe pengemængde, som på daværende tidspunkt var til rådighed på øen (ibid.: 15). Godt 100 år efter den engelske besættelse af Jamaica i 1655, var slaverne altså blevet en ikke ubetydelig magtfaktor i den jamaicanske økonomi.

Provisionsgrundene fik stor kulturel og social betydning for slaverne. Det egentlige plantagearbejde i sukkerproduktionen var for en stor dels vedkommende stærkt regimenteret og fjendtligt overfor nogen som helst selvstændig udfoldelse. Arbejdet i provisionsgrundene var derimod overladt til slaverne selv, hvilket gjorde det muligt for dem at udvikle og udvide deres eget sociale samvær. Da slaverne blev frigivet i 1833 på de britiske øer var de derfor alt andet end en totalt nedkuet, passiv befolkningsgruppe. Provisionsgrundene og det interne markedssystem havde dannet grundlaget for en økonomisk selvstændighed, som gjorde det muligt for dem at løsrive sig fra plantagerne efter slaveriets ophør. Mintz og Hall har i andre værker analyseret, hvorledes de frigivne slaver på Jamaica etablerede deres egne landsbyer udenfor plantagerne baseret på opdyrkning af tropiske afgrøder og husdyravl og integreret i den jamaicanske økonomi gennem markedssystemet (se bl.a. Hall 1959, Mintz 1974). Mintz har fremkommet med den teori, at slaverne gennem deres provisionsdyrkning og markedshandel i virkeligheden dannede et proto-bondesamfund indenfor plantagerne, som blev rekonstitueret, da slaverne efter emancipationen frigjorde sig fra plantagevældet (Mintz 1974: 146–156). Dette skete ikke bare på Jamaica, men i hele det vestindiske område, hvor slaverne havde udviklet en naturalie økonomi, og der var landområder, hvor de kunne slå sig ned (Marshall 1968).

Mintz og Hall var i stand til at analysere slavernes interne økonomi ved en kritisk nærlæsning af europæiske beskrivelser af slaveriet. Disse kilder havde deres begrænsning, idet de reflekterede den udeforståendes opfattelse af slaveriet, som ofte bar præg af overfladiske, til tider direkte fejlagtige betragtninger. Men da slavernes provisionsdyrkning og markedshandel var meget synlige og vigtige funktioner i koloniernes interne

økonomi, blev de alligevel beskrevet i relativ detalje og anerkendelse af datidens skrivende overklasse. Således forholder det sig ikke med et andet aspekt af slavernes tilværelse, nemlig familien.

Familiestruktur

Europæiske administratorer af vestindiske kolonier har siden slaveriets tid betragtet afro-amerikanernes familieliv som værende præget af løse seksuelle forbindelser og en mangel på faste parforhold, der kunne lede til etableringen af »rigtige« europæiske kernefamilier. Slavefamilien karakteriseres da også på denne måde af Hornby. Når slavepar tilhørte samme plantage, kunne det nok gå, mener Hornby, men det var straks værre, når de tilhørte forskellige plantager: »Korte besøg i den knapt tilmålte fritid var et dårligt grundlag for stabile parforhold, og følgen var en udbredt promiskuitet« (1980: 168). Det ueuropæiske familiemønster har holdt sig op til nutiden, og det er i tidens løb blevet angivet som en af hovedårsagerne til de dårlige økonomiske og sociale forhold, som afro-amerikanerne har levet under. I 1940erne startede den britiske guvernørfrue på Jamaica ligefrem en ægteskabskampagne for at få papirløse ægtefæller til at gifte sig og komme »løsagtighedens sociale, moralske og økonomiske ondskaaber« til livs (M. G. Smith 1966). Også denne holdning finder man i Hornbys bog. I forbindelse med en omtale af børnedødeligheden på St. Croix, der så sent som i 1890erne var »mere end dobbelt så høj som i Danmark,« citerer han de danske myndigheders opfattelse af situationen, som gik ud på, at dødeligheden skyldtes de mange fødsler udenfor ægteskabet »og den dermed følgende løshed i familieforholdene, der bevirker, at mødre for en stor del behandler børnene med ligegyldighed, måske endog undertiden med vilje bevirker barnets død.« Hornby tilføjer selv: »Vielseshyppigheden var unægtelig meget ringe, og syv børn ud af ti blev i 90erne bragt til verden af ugifte mødre. En hel del fædre var sig ikke noget ansvar bevidst, og mødrene veg som regel tilbage fra at opkræve

alimentationsbidrag ad rettens vej. Det of-fentlige trådte ikke til, og kvinderne måtte ved eget arbejde sørge for familiens underhold; pasning og ernæring af spædbørnene blev i reglen derefter« (1980: 323–325).⁵

Antropologiske studier har søgt at påpege, at den afro-amerikanske familie på ingen måde kan siges at være årsag til økonomiske og sociale problemer, som snarere skyldes afro-amerikanernes dårlige kår i kolonisamfundet (se f.eks. R. T. Smith 1956; Clarke 1957; M. G. Smith 1962). Disse studier har næsten udelukkende været baseret på feltarbejde af nutidige samfund og har således manglet den historiske dimension, som kunne afdække familiens udvikling indenfor det vestindiske kolonisamfund (Mintz og Price 1976; Olwig 1979, 1981a). Det er først i de sidste 10–15 år, hvor familierekonstitution, demografiske analyser og husholdsstudier er blevet integreret i en familiehistorie, at der har været en seriøs forskning af den afro-amerikanske families udvikling. Den har primært bygget på analyser af savelister (hvoraf nogle grupperer slaver i familier eller husstande), fødselsregistre og kirkebøger, som registrerer slaver.

I en artikel fra 1973 sammenligner historikeren Barry Higman husstandstyper blandt afrikanske og kreolske slaver (dvs. slaver født i henholdsvis Afrika og Vestindien) på tre jamaicanske plantager for at undersøge den afrikanske kulturs kontra slaveriets indflydelse på familiens formation. Analysen viser, at kernefamilien er hyppigst blandt de afrikanske slaver.⁶ Den er også vigtig blandt de kreolske slaver, men her findes også mere sammensatte familietyper. Higman konkluderer, at dette kan tolkes på to måder afhængig af ens teoretiske udgangspunkt: »This might suggest that the Africans attempted to main-

tain nuclear families, while the creoles, dislocated by the experience of slavery, were unable to do so; or it may simply signify that the ramifications of creole kinship were that much greater« (1973: 536). Det, at de kreolske slaver rent procentvis ikke havde så mange kernefamilier, behøver altså ikke at betyde familiens sammenbrud, men kan signficere udviklingen af et mere komplekst, udvidet familiesystem, som afløser de individuelle kernefamilier.

Higmans komparative studium af slavehusstande i tre plantagesamfund peger i samme retning. Det drejer sig om Barbados, Jamaica og Trinidad, tre kolonier som i begyndelsen af 1800-tallet var på forskelligt udviklingsniveau, hvad angår etableringen af slaveriet og plantagesystemet. Barbados var den ældste koloni, hvor slaveriet havde fungeret længst, og der var færrest afrikanske slaver. Trinidad var den nyeste plantageø og havde relativt mange afrikanske slaver. Higman finder, at mens ca. 50% af slaverne i det forholdsvis uudviklede plantagesamfund på Trinidad levede alene uden at have etableret en familie, var dette kun tilfældet for 20% af slaverne i det gamle plantagesamfund på Barbados. Blandt alle de slaver, der havde familie på plantagen, fandtes der flest kernefamilier for såvel de afrikanske som de kreolske slavers vedkommende. Hos de kreolske slaver fandtes der dog også en tredje husstandstype, den udvidede familie, som kun var numerisk ringe blandt de afrikanske slaver (Higman 1975: 276). På baggrund af dette studium kan der altså opstilles følgende model for familiens udvikling under slaveriet: 1) i den tidligste afrikanske fase levede mange slaver i enkeltpersoners husstande, 2) i etableringsfasen formede slaverne kernefami-

5. Det var nu nok så meget de dårlige økonomiske forhold og det ringe danske sundhedsvæsen som kvindernes manglende pasning af spædbørnene, der var årsag til den høje dødelighed blandt spædbørnene. I 1911–17, de sidste år af den danske tid, var den årlige dødelighed blandt børn under 1 år 38,1% på St. Croix. Denne procent faldt betydeligt i den tidlige amerikanske periode, hvor der indførtes sanitære forbedringer, og sundhedsvæsenet blev udbygget. I 1927, 10 år efter salget, var samme dødelighed faldet til 27,8% på St. Croix, og i 1937, 20 år senere, til 14,6% (*Annual Report of the Department of Health 1931–1937*). Antallet af børn født udenfor ægteskabet holdt sig derimod næsten konstant, idet det i 1930 lå på 65% (*Saint Thomas Mail Notes 1933*) mod Hornbys syv ud af ti børn i 1890erne.

6. Jeg benytter her den familierterminologi, som Higman gør brug af i sin artikel. Det vil senere blive klart, at termen »kernefamilie« ikke nødvendigvis henviser til den familieform, man i dag forstår ved kernefamilien.

lier, 3) i den kreolske fase udviklede slaverne mere omfattende, komplekse slægtskabsgrupperinger, som i stigende grad overflødiggjorde kernefamilien.

Denne model angribes for at være for forenklet af Michael Craton, en anden historiker, som har udforsket slavefamilien på grundlag af plantagejournaler og slavelister (1978a, 1978b). Ifølge Craton var der stor forskel på slaveriets udformning og karakter i de forskellige plantagesamfund, og det havde en afgørende indflydelse på slavernes kår og dermed familiens udvikling. Han illustrerer dette ved at sammenligne slaveriet på Worthy Park, en plantage på Jamaica, og på Bahamaøen Great Exuma, som var eget af én familie. Mens Worthy Park var en sukkerplantage, blev Great Exuma henlagt til bomuldsdyrkning, men opnåede på grund af økologiske faktorer aldrig at blive et veletableret plantagesamfund. Mens Worthy Park kom til at repræsentere det strenge slaveri, der søgte at udnytte slavernes arbejdskraft så effektivt som muligt og kontrollerede deres færden i vid udstrækning, repræsenterede Great Exuma derimod det relativt milde slaveri, idet der efter de tidligste plantageeksperimenter på øen ikke var behov for slavernes arbejdskraft.

Gennem demografiske analyser påviser Craton, at slavernes levevilkår var langt bedre på Great Exuma end på Worthy Park. Fødselshyppigheden var højere, børnedødeligheden lavere og befolkningen var demografisk afbalanceret, mens Worthy Parks slavegruppe viste stærk overvægt af kvinder og ældre mennesker. På Great Exuma levede slaverne nærmest som småbønder og fiskere, mens slaverne på Worthy Park kun var i stand til at opdyrke deres provisionsgrunde i deres sparsomme fritid. Befolkningslister fra slaveriets sidste år viser, at over 90% af slaverne på Great Exuma levede i en eller anden form for familie. Kun 10% af slaverne levede altså alene sammenlignet med 50% af slaverne på Trinidad. Listerne indikerede, at langt de fleste slaver levede i kernefamilier, og disse lod til at være stabile over en årrække. Desværre findes der ikke slavelister fra Worthy Park, som på samme vis kan belyse slavernes

familiemønster. Men Craton henviser til Higmans studier af lignende sukkerplantager på Jamaica, Barbados og Trinidad, som fremviser en hyppighed af kernefamilier, der er måske kun halvt så stor som Great Exumas (Craton 1978a: 338–345). Craton konkluderer, at der på Great Exuma var opstået et stærkt proto-bondesamfund under slaveriet, og at det bl.a. medførte udviklingen af et familiemønster, der var kvalitativt anderledes end det jamaicanske, der var opstået i forbindelse med det mere repressive plantagesystem (1978a: 338–339; 1978b).

Selv om Higmans og Cratons studier giver visse fingerpeg om, hvorledes den afro-amerikanske familie kan tænkes at have udviklet sig, er der store teoretiske og metodologiske problemer med deres studier. Higman har selv gjort opmærksom på, at næsten alt det arkivmateriale, der kan belyse slavefamilien, er af en kvantitativ, nominativ karakter (1977). Det består af enten lister over slaver grupperet i husstande eller fødsels-, dåbs- og ægteskabslister over slaver. Hvis man kun har husholdslister og partielle slægtskabslister, kan man ikke uden videre regne med, at en mand, kvinde og børn, som er placeret i samme husstand, virkelig er en kernefamilie (som Higman f.eks. går ud fra i sin analyse af slaverne på Jamaica). Det kan kun påvises, hvis der også er oplysninger om de slægtskabsmæssige og seksuelle forhold mellem husbeboerne. Selv når man har disse oplysninger, har man stadig ingen information om, hvilken social og økonomisk rolle husstanden eller familien havde. (Når Craton på grundlag af slavelister beskriver slavefamilien på de mest isolerede Bahamaøer som en »moderne« europæisk kernefamilie, har han nok overfortolket arkivmaterialet på en temmelig vildledende måde.) De historiske studier af slavefamilien har således lidt under uklare definitioner af familien og husholdet og en mangel på oplysninger om, hvilken økonomisk og social rolle familien og husholdet havde under slaveriet (Higman 1977). Men de historiske studier har også været karakteriseret ved, at de i al for høj grad har taget udgangspunkt i »European common sense categories« i stedet for at søge at afdække af-

ro-amerikanske kategorier (R. T. Smith 1978a: 338; se også Olwig 1981b).

I et større værk om den jamaicanske plantage Worthy Park har Michael Craton søgt at løse dette problem ved at lade analysen af slaveriets familiesystem indgå i en større diskussion af slaveriet på en jamaicansk plantage. Craton fandt, at det til trods for detaljerede plantagejournaler og et væld af statistisk materiale over sukkerproduktion og slavedemografi var yderst vanskeligt at nå frem til en forståelse for slavernes kultur og samfund: »Even when Worthy Park had been placed in its context, its population analyzed, and the lives of certain individuals reconstructed, the true nature of slavery and the inner lives of the members of slave society still did not stand fully revealed. In the West Indies the slaves were virtually mute. Deprived of literacy, they left no written accounts of their experiences of feelings« (1978c: viii-ix). Craton forsøgte at løse dette problem ved at interviewe slavernes efterkommere for at se, om han derved kunne lære noget om slaveriet. Resultatet er, at hans delanalyse af slavefamilien bærer mindre præg af forudbestemte problemstillinger (f.eks. om der var »kernefamilier« under slaveriet) og er placeret i en større kulturel helhed. Cratons opsummerende beskrivelse af slavefamilien på Worthy Park kan være et godt udgangspunkt for videre studier af slavefamilien: ». . . it seems almost certain that while on slave plantations such as Worthy Park the 'modern' type of stable nuclear family was not always, or ever the rule, family life of some kind was the common experience, and the resulting network of kinship a determinant characteristic. It was a reconstituted system of kinship, almost accidental in origin and almost unrecognized by the master class. It developed because heterogeneous Africans were brought and bound together, and remained in a closed social unit for generations. In time, kinship became one of the most cohesive bonds within each plantation . . .« (1978c: 166).

Samtidig med at disse analyser har erkendt den hustrands-orienterede familiehistorie begrænsninger, er nye antropologiske studier nået til samme opfattelse. Ved at skelne skar-

pere analytisk mellem husstand og familie, har case studies af afro-amerikanske lokalsamfund således afdækket et netværk af sociale, økonomiske og familiemæssige relationer udenfor husstanden, som rent samfundsmæssigt har større betydning end relationerne indenfor husstanden (Stack 1974; Olwig 1977; R. T. Smith 1978b). Studiet af slavefamilien har på ingen måde været problemfrit, idet det har måttet kæmpe mod problemer af både teoretisk, metodologisk og politisk/moralsk karakter. Familieforskningen har dog efterhånden kunnet vise nogle værdifulde resultater, og om ikke andet så har den i dag et betydeligt bedre udgangspunkt for videre studier, end den havde for 20 år siden.

Religion

Et af de problemer, som forskere af den afro-amerikanske kulturs udvikling løber ind i gang på gang, er, at der er forsvindende lidt kildemateriale fra slaveriets tidligste periode. Mintz og Hall fandt kun beskrivelser af provisionsgrunde, efter at de allerede var vel-etablerede, og næsten alle lister over slavehushold og dåbs- og ægteskabsregistre er fra slaveriets sidste år i 1800-tallet. Det er derfor vanskeligt at studere, hvorledes afrikanerne tilpassede sig slaveriet, og hvilken rolle deres afrikanske kultur spillede i denne overgangsperiode. I et historisk-arkæologisk studium på Barbados har Jerome Handler og Frederick Lange søgt at løse dette problem ved at kombinere en omfattende udforskning af kildemateriale med arkæologiske udgravninger. Selv om undersøgelsen var lagt an som et bredt studium af det tidlige slaveliv på plantagerne, var de fleste udgravningssteder ødelagt på grund af opløjning af den stratigrafiske sammenhæng eller utilgængelige, da de var dækket af sukkeragrøder (1978: 49-50). Handler og Lange koncentrerede sig derfor om en slavebegravelsesplads, som kunne dateres til slaveriets begyndelse; som var uforstyrret og tilgængelig, og som var placeret på en plantage, der var veldokumenteret gennem historiske kilder. Der fremkom herved nyt

materiale om slavernes gravskikke og religiøse opfattelser.

En sammenligning af de tidligste, afrikanske grave og de senere, kreolske grave viste betydelig forskel. I de tidligste grave var der ikke anvendt kister, og de fleste døde var placeret med hovedet mod øst. De var med andre ord vendt mod Afrika, det land de kom fra, og som de ifølge samtidige beskrivelser mente, de ville vende tilbage til efter døden. Disse afrikanske grave var også relativt velforsynede med gravgods. De senere, kreolske grave bar præg af kristne skikke, idet de døde var placeret i kister og orienteret mod vest. Der var også langt mindre gravgods (ibid.: 169–170).

En af de afrikanske grave var særligt veludstyret med gravgods, bl.a. en meget kunstfærdig halskæde af afrikansk udseende, som var sammensat af 7 cowry shells (en type skaller fra Stillehavet, der er blevet benyttet som penge), 21 gennemborede hundetænder, 14 europæiskfremstillede glasperler af 4 forskellige typer, 5 gennemborede rygsøjler af fisk og en stor karneolsten. Disse ting kom fra så forskellige områder som Sydindien, Stillehavsområdet og Europa via Afrika, hvor nogle af tingene blev benyttet som handelsobjekter. Denne grav indeholdt også flere enestående metalsmykker af kobber, messing og sølv. Gravens usædvanlige karakter peger på, at den døde har haft en særlig stilling i slavefællesskabet, sandsynligvis som obeah-mand, dvs. medicinmand. Det var ilde set af europæerne, at slaverne praktiserede deres afrikanske obeahtro, men da obeah-kyndige var regnet for at have et betydeligt kendskab til planters medicinske og magiske kvaliteter, var de yderst respekterede af andre slaver og deres behandling eftertragtet, når der søgtes kur mod helbredsmæssige og sociale problemer (Handler og Lange 1979: 50–51).

Gravpladsens beliggenhed i nærheden af, hvor slavelandbyen oprindeligt var placeret; det rige gravgods i de tidlige grave og den uforstyrrede stand, gravpladsen blev fundet i, tyder på, at slaverne har hæget om deres forfædre. Det er da også bemærkelsesværdigt, at Handler og Lange oprindeligt identificerede

gravpladsens beliggenhed ved hjælp af en gammel mand, som vidste, at hans tidligste forfædre var begravet på det sted.

Afro-amerikansk kultur og samfund i Dansk Vestindien

I lyset af den betydelige forskning, der har fundet sted omkring udviklingen af afro-amerikansk kultur og samfund, ville det være rimeligt at spørge sig selv, om det er muligt at udføre en lignende forskning i de tidligere danske kolonier. Svaret er naturligvis bekræftende.

Selv St. Jan, som er den mindst dokumenterede ø på grund af dens ringe økonomiske betydning i det danske kolonisystem, er alligevel beskrevet i et fyldigt og vidtspændende materiale, der belyser den afro-amerikanske historie.

Afro-amerikansk kultur og samfund på St. Jan berøres knap nok i samtidige europæiske beskrivelser, men der kan dog hentes nogle generelle oplysninger f.eks. om slaveriet som institution i Haagensen (1758), Oldendorph (1786), West (1793) og Oxholm (1797). Det betydelige arkivalske kildemateriale er desværre ikke optegnet i en samlet registratur, men jeg har indtil videre fundet følgende materiale yderst nyttigt: folketællinger, matricler, plantagevurderinger samt retsprotokoller og politijournaler i Rigsarkivet; lutherske kirkebøger i Landsarkivet for Sjælland, Frederik Lutheran Church på St. Thomas og Nazareth Lutheran Church på St. Jan; herrnhutterske kirkebøger i Bethlehem, Pennsylvania, og Emmaus, St. Jan; spredt arkivmateriale så som lister over frikulørte, lister over bortløbne slaver og politijournaler fra den sidste danske periode i National Archives i Washington, D.C.; politirapporter, husstandsundersøgelser og administrationsrapporter fra den tidlige amerikanske periode i Biblioteksarkivet på St. Thomas. Da plantagerne på St. Jan ligesom i hele Dansk Vestindien var ejet af fortrinsvis udenlandske familier, har det vist sig at være svært at finde plantagejournaler, der kan dateres tilbage til

slaveriet. Der er indtil videre fundet få journaler fra statsejede plantager i Rigsarkivet og en journal fra en privatejet plantage i et privatarkiv i Tyskland. De fleste bevarede journaler må nok eftersøges i privatarkiver i Storbritannien og Holland. Den ældre befolkning på St. Jan sad inde med en stor viden om perioden fra århundredeskiftet indtil i dag, og et antropologisk feltarbejde på St. Jan supplerede på fortræffelig vis de arkivalske undersøgelser.⁷

Generelt kan det siges, at folketællingslisterne kombineret med kirkebøgerne giver et indblik i seksuelle, ægteskabelige og slægtskabsmæssige forbindelser og – efter slaveriets ophør – husstandsenhederne. Retsdokumenterne samt interviewmaterialet belyser de sociale og økonomiske forhold, vestinderne har levet under, mens plantagejournalerne og matriklerne viser ejendomsforholdene og jordens udnyttelse siden slaveriets tid. Disse kilder afspejler således på udmærket vis hovedtrækkene i afro-amerikanernes tilværelse.

Desværre er det tidligste arkivmateriale fra Dansk Vestindien dårligt bevaret og i visse tilfælde i så ringe tilstand, at det ikke kan benyttes. Handler og Langes studium på Barbados viste, at arkæologiske udgravninger til en vis grad kan kompensere for dette problem. Da sukkerdyrkning ophørte på St. Jan få år efter slaveriets ophør, er det ikke usandsynligt, at der findes gamle landsbyer og gravpladser fra den tidligste slavetid, som har bevaret deres stratigrafiske sammenhæng og derfor frembyder fine udforskningsmuligheder.⁸ Det samme gælder for St. Thomas og i en vis grad for St. Croix, hvor sukkerdyrkning blev indskrænket i løbet af det 19. århundrede og helt ophørte i 1966. Den, der er interesseret i den afrikanske indflydelse på den afro-amerikanske kulturs udformning kan også tage udgangspunkt i den danske historiker Svend Erik Green-Pedersens omfattende undersøgelser af slavehandlen til Dansk Vestin-

dien, som bl.a. gør rede for handlens omfang på forskellige tidspunkter og slavebefolkningens demografiske og etniske komposition (Green-Pedersen 1969, 1971, 1974, 1978).

Studiet af afro-amerikansk kultur og samfund i Dansk Vestindien/De amerikanske Jomfruøer frembyder derfor et rigt, omend temmelig spredt kildemateriale, som for største delens vedkommende blot venter på forskerens interesse. De omtalte historiske-antropologiske analyser af afro-amerikansk økonomi, familiestruktur og religion peger i retningen af, at disse aspekter er blevet skabt i et samspil mellem slaverne og kolonisamfundet. I dansk vestindisk sammenhæng er det derfor vigtigt, at St. Croix, St. Jan og St. Thomas repræsenterer vidt forskellige lokalsamfund. St. Croix var plantageøen, hvor alle ressourcer blev investeret i en intensiv opdyrkelse af sukker, som har domineret lokalsamfundet indtil midten af 1960'erne, da turismen overtog plantagesystemets centrale position. St. Jan var derimod kun en marginal plantageø, idet øens topografiske og klimatiske forhold tillod en temmelig begrænset udvikling af sukkerplantager, som blev ændret til ekstensive kvægbrug i løbet af det 19. århundrede. Der opstod samtidig et afro-amerikansk bondesamfund, som prægede øen til turismens frembrud. St. Thomas frembyder en tredje samfundstype, idet øen aldrig var domineret af plantagedrift, men af den store naturhavn. På grund af sin centrale placering ved de europæiske sejlruters indgang til Det caribiske Hav og den neutrale politiske og frihavsmæssige status, som det danske overherredømme gav øen, blev St. Thomas en vigtig entrepot i Vestindien, en stilling den har bevaret i dag under turismens opblomstring.

Man kunne forestille sig, at St. Croix var et eksempel på det »strenge« slaveri og plantagesystem, mens St. Jan repræsenterede det »mildere« slaveri. St. Thomas var derimod et eksempel på byslaveri, som frembød igen an-

7. Feltarbejdet blev udført i 1974–75. Det er klart, at der efterhånden vil være færre og færre mennesker, som vil kunne huske perioden omkring århundredeskiftet.

8. En arkæologisk udgravning har allerede fundet sted ved Cinnamon Bay på St. Jan, hvor man fandt 15 skeletter, der kunne dateres til det 19. århundrede (Dailey 1974).

dre muligheder for slaverne. Den danske historieforskning har til dels dokumenteret forskelligartetheden i de tre øsamfund, men indtil videre er dens indflydelse på afro-amerikanernes tilværelse udforsket i kun yderst begrænset omfang. Gennem historisk-antropologiske studier af lokalsamfundene på de tre danske øer kan den dansk-vestindiske forskning yde et vigtigt bidrag til en bedre forståelse for kolonisamfundets betydning for den afro-amerikanske kulturs udformning. Komparative studier af den afro-amerikanske kulturs udtryksformer i forskellige vestindiske samfund kan ydermere belyse den rolle, som politiske tilhørsforhold, geografisk beliggenhed og økologiske faktorer kan have haft på denne kultur.

De omtalte historiske studier har vist, at afro-amerikanerne ikke bare passivt lod sig blive brugt efter europæisk forgodtbefindende, men reagerede mod slaveriet og plantagesystemet og aktivt skabte deres egen tilværelse. Det er derfor fejlagtigt at se vestindisk historie eller dansk kolonihistorie som hovedsagelig et produkt af europæisk initiativ, der mere eller mindre er blevet tolereret af afro-amerikanere. Historien skal ses som resultatet af et møde mellem europæiske kolonimagter og afrikanere, der gradvis udviklede et ikke ubetydeligt modspil i form af afro-amerikansk kultur. Ved at fokusere på dette element, som indtil for nylig er blevet ignoreret, vil der blive kastet lys på en ny dimension af den vestindiske historie og således blive skabt et mere nuanceret og komplet billede end det, bøger som f.eks. Ove Hornbys *Kolonierne i Vestindien* maler. Hornbys bog er meget velskrevet og lettilgængelig, og der er ingen tvivl om, at den vil være nyttig for dem, der gerne vil have en kortfattet og up-to-date sammenfatning af den hidtidige dansk-vestindiske historieforskning. Men netop som et udtryk for den moderne historieforskning kan bogen ikke siges at indeholde meget nyt siden det store værk *Vore Gamle Tropekolonier* udkom i 1952-53. Er tiden derfor ikke moden til gennemgribende nytænkning inden for studiet af vores kolonihistorie?

Litteratur

- Anderson, John L.
1975 *Night of the Silent Drum: A Narrative of Slave Rebellion in the Virgin Islands*. New York: Scribner.
- Annual Report of the Department of Health
1931-1937 Charlotte Amalie: Enid M. Baa Library, Microfilm Collection.
- Bergsøe, Adolph Frederik
1853 *Den danske Stats Statistik*, vol. 4. København: Forfatterens Forlag.
- Blassingame, John W.
1972 *The Slave Community: Plantation Life in the Antebellum South*. New York: Oxford University Press.
- Bærentzens Danmark*
1856 København: Em. Bærentzen & Co. Lith. Inst.
- Clarke, Edith
1957 *My Mother Who Fathered Me*. London: George Allen and Unwin.
- Craton, Michael
1978a *Hobbesian or Panglossian? The Two Extremes of Slave Conditions in the British Caribbean, 1783 to 1834*. William and Mary Quarterly, 35(2), 3. serie: 324-356.
1978b *Changing Patterns of Slave Family in the British West Indies*. Paper presented at the Organization of American Historians Conference, New York City, April 15.
1978c *Searching for the Invisible Man. Slaves and Plantation Life in Jamaica*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- 1979 *Proto-Peasant Revolts? The Late Slave Rebellions in the British West Indies 1816-1832. Past and Present* 85: 99-125.
- Dailey, R. C.
1974 *Osteological Analysis of Human Skeletal Remains from the Virgin Islands*. Tallahassee: The Florida State University.
- Edwards, D. T.
1961 *An Economic View of Agricultural Research in Jamaica*. *Social and Economic Studies* 10(3): 306-339.
- Genovese, Eugene D.
1971 [1969] *The World the Slaveholders made*. New York: Vintage Books.
1976 [1972] *Roll, Jordan, Roll*. New York: Vintage Books.
- Green-Pedersen, Svend Erik
1969 *Danmarks ophævelse af negerslavehandelen. Omkring tilblivelsen af forordningen af 16. marts 1792*. *Arkiv* 3: 19-37.
1971 *The Scope and Structure of the Danish Negro Slave Trade. The Scandinavian Economic History Review*, 19 (1+2): 149-197.
1974 *Den danske negerslavehandels historie 1733-1807. I Från medeltid till välfärdssamhälle. Nordiska Historikermötet i Uppsala 1974*. Uppsala: Almqvist & Wiksell, pp. 347-364.
1978 *The Abolition of the Slave Trade and the Slave*

- Demography of the Danish West Indies. Paper delivered at the Symposium on the Abolition of the Atlantic Slave Trade, University of Aarhus, 16–19 October.
- Gutman, Herbert G.
1976 *The Black Family in Slavery and Freedom, 1750–1925*. Oxford: Basil Blackwell.
- Haagensen, Richard
1978 *Beskrivelse over Eylandet St. Croix i America i Vestindien*. København: Lillies Enke.
- Hall, Douglas
1959 *Free Jamaica*. New Haven: Yale University Press.
- Handler, Jerome S. & Frederick W. Lange
1978 *Plantation Slavery in Barbados. An Archaeological and Historical Investigation*. Cambridge: Harvard University Press.
1979 *Plantation Slavery on Barbados, West Indies*. *Archaeology* 32(4): 45–52.
- Higman, B. W.
1973 *Household Structure and Fertility on Jamaican Slave Plantations: A Nineteenth-century Example*. *Population Studies* 27(3): 527–550.
1975 *The Slave Family and Household in the British West Indies, 1800–1834*. *Journal of Interdisciplinary History* 6(2): 261–287.
1977 *Methodological Problems in the Study of the Slave Family. I Comparative Perspectives on Slavery in New World Plantation Societies*. V. Rubin & A. Tuden, Eds. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 292: 591–596.
- Hornby, Ove
1980 *Kolonierne i Vestindien*. Danmarks Historie, red. S. Ellehøj og K. Glamann. København: Politiken.
- Kulikoff, Allan
1978 *The Origins of Afro-American Society in Tidewater Maryland and Virginia, 1700 to 1790*. *William and Mary Quarterly* 35(2), 3. serie: 226–259.
- Marshall, Woodville K.
1968 *Notes on Peasant Development in the West Indies Since 1838*. *Social and Economic Studies* 17(3): 252–263.
- Mintz, Sidney W.
1974 *Caribbean Transformations*. Chicago: Aldine.
- Mintz, Sidney W. & Douglas Hall
1960 *The Origins of the Jamaican Internal Marketing System*. Yale University Publications in Anthropology: 57.
- Mintz, Sidney W. & Richard Price
1976 *An Anthropological Approach to the Afro-American Past: A Caribbean Perspective*. Philadelphia: Institute for the Study of Human Issues, Occasional Papers 2.
- Oldendorph, Christian George A.
1786 *Historiska Beskrifning öfver Evangeliska Brödernas Missions-Arbeta paa Carabiske öerne St. Thomas, St. Croix och St. Jan*. Stockholm: P. A. Brodin.
- Nye (og gamle) angrebsvinkler i kolonihistorie: Vestindien*
- Olwig, Karen Fog
1977 *Households, Exchange and Social Reproduction: The Development of a Caribbean Society*. University of Minnesota: Ph. D. Thesis.
1979 *Matrifokalitet – et antropologisk problem barn eller misforstået modstandskultur?* *Stofskifte, Bulletin fra Antropologforeningen i Danmark*, 4: 15–35.
1980a *National Parks, Tourism, and Local Development: A West Indian Case*. *Human Organization* 39(1): 22–31.
1980b *Vestinderne – fra dansk slaveri til amerikansk masseturisme*. København: Skarv Naturforlag.
1981a *Women, 'Matrifocality' and Systems of Exchange: An Ethnohistorical Study of the Afro-American Family on St. John, Danish West Indies*. *Ethnohistory* 28(1).
1981b *Finding a Place for the Slave Family: Historical Anthropological Perspectives*. *Folk*, 23.
- Olwig, Karen og Kenneth
1979 *Six Islanders in Search of a Heritage*. *Scandinavian Review*, 67(1): 30–40.
- Oxholm, Peter Lotharius
1797 *De danske-vestindiske Öers Tildstand i Henseende til Population, Cultur og Finance-Forfatning*. København: Johan Frederik Schultz.
- Rawick, George P.
1972 *From Sundown to Sunup: The Making of the Black Community*. *Contributions in Afro-American & African Studies*, 11. *The American Slave: A Composite Autobiography*. Westport: Greenwood.
- Saint Thomas Mail Notes
1933 *Saint John: Marriage and Children*. December 4.
- Smith, M. G.
1962 *West Indian Family Structure*. Seattle: University of Washington Press.
1966 *Introduction to My Mother who Fathered Me by Edith Clarke*, 2. udgave. London: George Allen and Unwin, pp. i–xliv.
- Smith, R. T.
1956 *The Negro Family in British Guiana*. London: Routledge and Kegan Paul.
1978a *The Family and the Modern World System: Some Observations from the Caribbean*. *Journal of Family History* 3(4): 337–360.
1978b *Class Differences in West Indian Kinship: A Genealogical Exploration. I Family and Kinship in Middle America and the Caribbean*, A. F. Marks & R. A. Römer, red. Co-publication of the University of the Netherlands Antilles and the Department of Caribbean Studies of the Royal Institute of Linguistics and Anthropology, Leiden. pp. 335–381.
- Stack, Carol B.
1974 *All Our Kin: Strategies for Survival in a Black Community*. New York: Harper and Row.
- West, H.
1793 *Bidrag til Beskrivelse over Ste Croix med en kort Udsigt over St. Thomas, St. Jean, Tortola*,

Karen Fog Olwig

Spanishtown og Crabeneiland. København:
Friderik Wilhelm Thiele.

Williams, Eric

1972 [1944] *Capitalism and Slavery*. London: Andre
Deutsch.

Wood, Peter H.,

1978 »I did the best I could for my Day«: The Study
of Early Black History during the Second Recon-
struction, 1960 to 1976. *William and Mary
Quarterly*, 35(2), 3. serie: 186–225.